

#Keseb'i Kurtarın, #Halep'i Kurtarın Kampanyası ve Kim Kardashian: Suriye'de Raşomon Etkisi

Posted on 05/06/2014

Elyse Semerdjian

Suriye'nin kuzeydoğusunda bulunan ve Türkiye sınırına yalnızca bir mil uzaklıktaki Hristiyan Ermenilerin yaşadığı tarihi Keseb kasabası artık savaşın etkisinden en çok nasibini almış yerlerden biri. 21 Mart sabahı kasaba, üç farklı muhalif güç olan El Nusra cephesi, Şam el İslam ve Ensar el İslam tarafından ele geçirildi. Bu olay bütün dünyadaki Ermenilere geçmişte yaşadıkları travmaları tekrar hatırlatmış oldu. Çünkü bu kasaba 1915 Ermeni Soykırımını sonrası Ermenilerin yaşamlarını sürdürdüğü iki yerden biriydi ve şimdi buradaki nüfus da boşaltılmış oldu. Türkiye'de geriye kalan son Ermeni köyü Vakıflı, şu anda Keseb kasabasının eski sakinleri için güvenli bir sığınak durumunda. Keseb kasabası ele geçirildikten üç hafta sonra birbirleriyle çatışan farklı fraksiyonlar kendi gerçeklik biçimlerini oluşturabilmek için bu trajediyi bir araç olarak kullanmanın yollarını arıyorlar. Bu olguya kısaca Suriye'deki Raşomon etkisi adı verilebilir.

Keseb son üç yıldır diğer yerlere oranla daha sakindi fakat muhaliflerin ülkedeki Alevi çoğunluğun ikamet ettiği bölgedeki sahil kasabası Lazkiye'ye yönelik harekâtlarında bir başlangıç noktası haline geldikten sonra yeni bir anlam yüklendi. Militanlar bu harekâta Kuran'daki bir sure olan El Enfal'in (ganimetler) adını verdiler. Bu ad, Şam civarındaki muhaliflerin bu yakınlarda Yebrud'ta uğradıkları bozgunla değişen dengeleri Esad aleyhine çevirme umudunu simgeliyordu. Ayaklanma başladığından beri Keseb'deki milis kuvvetler, dağlardan içeri sızmaya çalışan militanları püskürtmek için silahlandılar. Baskın sabahı

Türkiye sınırlarını açarak, Esad'ın son zamanlarda güneyde elde ettiği zaferleri boşa çıkartmak amacıyla milislerin Suriye'ye sızmalarına izin verdi. Diğer taraftan, Amerika Ermeni Ulusal Komitesi de dahil birçok Ermeni örgütü ve onları izleyen Ermeni aktivistler, Türkiye'nin üç hafta önce Keseb'teki rolünü 1915 Ermeni Soykırımını ile ilişkilendirdiler.

Muhalifler tarafından göz ardı edilse de Ermenilerin korkuları tamamen yersiz sayılmaz. İslamcı muhalif milislerden bazıları, kendi tekfirî mezhepçiliklerini (kendi inancı dışındakileri kâfir olarak tanımlama alışkanlığı) sürdürmektedirler. Şiiilerle Hristiyanların kafalarını kesmeleri veya bu insanları din değiştirmeye zorlamaları da bunun göstergesi. Keseb kasabesindeki nüfusun boşaltılması yüzyıl sonra hâlâ hayatta olan Ermenilerin yok edilme korkularını da bu nedenle hiç azaltmıyor. Gerilla grupları her ne kadar kendi aralarında çatışsa da Hristiyan köylerine ortak saldırılar düzenliyor; Rakka'da olduğu gibi kiliseleri milislerin kumanda merkezine çeviriyor; kutsal nesnelere saygısızlık edip yağmıyor; Hristiyanları kaçırıp zorla Müslümanlaştırıyor; azınlıkları öldürdükleri gibi sokaklarda savaşıyor Sünni Müslüman kardeşlerini de kazara katlediyorlar. Neyse ki Keseb ele geçirildikten sonra henüz bir kilisenin tavanındaki haçın sökülmesinden başka büyük bir tahribat yapılmadı.

Ermeni cemaati Keseb'in ele geçirilmesini protesto etmeyi sürdürüyor. Sosyal medya aracılığıyla başlatılan #Keseb'i kurtarın kampanyası Keseb'le ilgili birçok önemli gerçeğe temas ediyor ama internette dolaştığı için, ister istemez, yanlış bilgileri de beraberinde getiriyor. Evet, Keseb'teki nüfusun tasfiyesi geçen yüzyılda, 1909 ve 1915'te yapılan iki büyük tasfiyeyi hatırlatıyor ve Türkiye'nin her ikisinde de belirli bir dahli olmuştu. Fakat açıklığa kavuşturulmayan şey şu ki Ermeni haber servisi Asbarez baskın sırasında seksen kişinin öldüğünü belirtmiş olmasına rağmen bugüne kadar yalnızca ölümlerden ikisinin Ermeni asıllı olduğu ortaya çıktı. Diaspora Ermenileri de Keseb'te NATO destekli ikinci bir soykırımın yaşandığını öne süren abartılı bazı yazılar yazmaya devam ediyorlar. Diğer Ermeni haber ajansları ise daha makul haberler veriyorlar. Armenian Weekly dergisi Lazkiye'ye gönderilen iki bin Ermeni'nin Meryem Ana Ermeni Kilisesi'nde kaldıkları ve Kızıl

Haç Örgütü'nün insani yardımlarda bulunduğuna değinmişti. Aynı zamanda henüz Lazkiye'ye varmamış olan diğer on bin Kesebli Ermeni'yi arama çalışmalarına da yer verilmişti.

Peki, Ermeniler Keseb'i neden boşalttılar? Bu noktada, El-Nusra'nın Eylül 2013'te Şam'ın dış bölgelerinde bulunan ve stratejik veya askeri önemi olmayan, Aramice dilinin konuşulduğu Malula kasabasını ele geçirmesi bir örnek vaka olarak incelemek yararlı olacaktır. Burada sembolizm stratejiyi gölgede bırakmıştır; bilindiği üzere Martakla Manastırı adını Roma zulmünden kaçarak burada zorla tutulan ilk Hristiyan azizlerinden birinin adından almıştı ve manastırdaki rahibelerden on üçü bu sembolik olayı hatırlatacak şekilde El Nusra'nın işgali sırasında üç ay zorla alıkonuldular. Rahibeler, Katar'ın kendileri için ödediği on altı milyon dolarlık fidyenin ardından 9 Mart'ta serbest bırakıldılar. Son iki yılda Humus (savaş öncesindeki nüfusu yüzde on oranında azaldı), Malula ve Keseb'teki Hristiyan nüfusun tasfiyesi Suriye'deki Hristiyanlarda savaştan sağ çıkamayacakları korkusunu gittikçe derinleştirdi.

Keseb'den kaçanların çoğu, 2012 Ağustos'unda Halep'te çıkan çatışmalardan kaçarak canını kurtaran Ermenilerden oluşuyor. Şimdi üçüncü kez sürgün edilen bu mülteciler, memleketlerinden zorla uzaklaştırılmış olan yedi milyondan fazla Suriyeli'yle birlikte Lazkiye'deki Ermeni Kilisesi civarında merakla kaderlerinin ne olacağını bekliyorlar. Son üç yılda 140.000 can kaybının yaşandığı bu trajedinin yanında Keseb'de ortadan kaybolan iki bin Ermeni önemli sayılmıyor! Ama Suriye'nin yapıtaşısı olan ve varlığı yüzyıllar öncesine dayanan on altıdan fazla dini ve etnik grubun temsil ettiği cemaat mozağının yok olma tehdidi karşısında bu mesele mutlaka ciddiye alınmalıdır.

SURİYELİ ERMENİLERİN HİKAYESİ

Üç yıl önce çatışmalar başladığında, Suriye'deki Ermeni cemaatinin erken dönem tarihini

yazıyordum. Suriye'deki Ermeni cemaatinin cüzi bir kısmı 1375'te, Kilikya Ermeni Krallığı döneminde göç etmiş olan Ermenilerden (Arman Gadim), çoğunluğu da soykırım mağdurlarının soyundan gelen Ermenilerden oluşur. I. Dünya Savaşı sırasında önemli sürgün yerlerinden biri olan Halep, Suriye Ermeni cemaatinin halen büyük bir kısmını barındırır. Suriye'deki Ermeniler her ne kadar varlıklarını sürdürse de Suriyeli muhaliflerden Fawwaz Tallo bir konuşmasında herhalde farkında olmadan "Keseb; bir Suriyeli kasabasıdır, Ermeni kasabası değil. Ermeniler, Suriye topraklarına yüzyıl önce kabul edilen konuklardır ve biz bugün kendi topraklarımızın mücadelesini veriyoruz" ifadesini kullanmıştı. Tüm ülkeyi sarsan ölüm kalım savaşında Tallo'nun bu sözleri Suriye'nin köklü tarihinden Ermenileri tasfiye etmek isteyen, abartılı bir söyleme tekabül etmektedir. Ayrıca tarihi belgeler bu beyanatı tamamen yalanlar. Keseb, Ermenilerin Suriye'deki en eski yerleşim yerlerinden biridir ve geçen yüzyılın etnik temizlikleri ve savaşlarından sağ çıkabilmiş yerlerin sonuncusudur.

Bu makaleyi yazdığım sırada masamda bulunan Osmanlı mali kayıtlarına (eski adıyla Mufassal Tahrir Defteri) bakıldığında doğudaki Celali isyanları ve 1590'lardaki Küçük Buzul Çağı'nın neden olduğu verimsiz hasatlar neticesinde 16. yüzyıldan itibaren Suriye'deki Ermenilerin sayısının gittikçe arttığı görülür. On altıncı yüzyılda Halep'te Hıristiyanların yoğun olarak yaşadığı Judayda ve çevresindeki Ermeni cemaati gözle görülür bir nüfusa sahipti ve on sekizinci yüzyılda Judayda, kentteki toplam nüfusun yarısını oluşturacak kadar genişledi. Aynı belgelerden Keseb'in on altıncı yüzyılın ilk yirmi yılındaki gelişmesi de takip edilebiliyor: 1526: yirmi altı aile, 1536: otuz aile, 1550: altmış bir aile. Osmanlı İmparatorluğu'ndaki vahşetler Hamidiye katliamlarıyla (1894-1896) başlayarak gittikçe artarken Ermeniler de yakınlardaki Suriye topraklarına kaçmışlardır.

Soykırım sırasında tehcir yolu üzerinde bulunan Resulayn, Rakka ve El-Shaddadeh'de isimsiz bazı toplu mezarlar var. Üç yıl süren savaşın ardından Der-Zor harabeye dönerken tüm bu şehirlerde hemen herkesin bir Ermeni büyükannesi olduğunu ve 1915'teki olaylarla bu insanların ailevi bağları olduğunu unutmak mümkün değil. 1. Dünya Savaşı sonrasında

1920'lerde Suriye toprakları, sayıları yüzbinlerle ölçülen Ermeni mültecilerle doluydu. Öncelikle mülteci kampları olmak üzere Halep'in Süleymaniye, Aziziye ve Meydan (Ermenicesi:'Nor Kyugh') bölgelerinde Ermenilerle komşuluk ilişkileri gelişmişti. Öyle ki Şam'da yer alan Bab-ı Şarkî'nin hemen arkasındaki Haratal Arman bugün bile, Ermeni mülteci kamplarının mimari tasarımını taşır.

1928'de Ermeniler, Fransız sömürge güçleri tarafından seçim sırasında milliyetçi hissiyatın önünü almak amacıyla Suriye vatandaşlığına kabul edildiler. Fransa'nın Ermeni azınlığa müdahalesi tarihçi Keith Watenpaugh tarafından "çok da Suriyeli olmayan" bir davranış biçimi olarak tanımlandı. Sömürgeci 'böl ve yönet' politikası ortamında, Fransız yönetiminden bağımsızlığını isteyen Sünnî burjuvazinin yanı sıra, Suriyeli azınlıklar da işbirlikçi bir sınıf olarak görüldü. Kurucu meclise Ermenilerin de seçilmesi siyasete aktif katılımlarının bir işareti olarak kabul edildi. 1960'lardaki istikrarsızlık dönemi ve bunu takip eden Hafız el Esad egemenliğinde, Ermenilerin siyasete katılımında ciddi bir azalma oldu ki bugün de bu durum devam ediyor.

Araştırmacı Andrew Tabler da NPR'yle yaptığı röportajda şu beyanatı vererek rejimin mitlerini olduğu gibi benimsediğini gösterdi:

'(Suriyeli Hıristiyanların) devlet kurumları ve orduda gayet iyi iş sözleşmeleri ve pozisyonları var... İbadet yerlerinin korunması ve iyileştirilmesi bakımından da ayrıcalıklı bir muamele görüyorlar.'

Bu düşünce çizgisi takip edildiğinde, Ermeniler ve diğer Hıristiyanlar devletten siyasal ve finansal çıkar sağlayan korunmuş azınlıklar olarak görünürler. Oysa gerçekler bu iddiayı hiçbir şekilde doğrulamaz. Parlamentoya çok seyrek olarak seçilen Ermeniler devlet kurumlarında da seçilmiş değil atanmış kadrolara gelmiştir. 2012 gibi yakın bir tarihte Beşar el Esad, Dr. Nazira Farah Sarkis'i bir kadın bakan olarak Çevre Bakanlığı'na atamıştı. Biraz dikkatle bakıldığında, 2012'deki bu atamanın, ayaklanmalar sırasında tarafsız

duruşlarını bozmayan Ermenilerden savaş döneminde destek almak için girişilmiş bir çaba olduğu anlaşılır.

Ermenilerin tarih boyunca Suriye siyasetinde görünmez olmaları bir asırlık siyasi kurumlarının -kulüpler, siyasi partiler, kiliseler ve sosyal komitelerin- baba-oğul Esad rejiminin gölgesinde ayakta kalabildiği düşünülürse gayet paradoksal bir durumdur. Ermenilerin siyasete katılmaya dünden razı oldukları düşünülebilir fakat istatistiklere bakılırsa otoriter modelin baskısı altında kendilerini çok fazla gösterememişlerdir. Mecburi askerlik hizmetinden kaçmak ve bazen de daha iyi ekonomik imkânlarla kavuşabilmek için Suriye'yi terk etmişlerdir. Tarihçi Simon Pavaslian, 2011 ayaklanmasının arifesinde Ermeni nüfusunun 100.000'lerden 58,000'e düşüşünü delil göstererek otoriter rejimin baskısı altında cemaatin nüfusunun ciddi biçimde azaldığını öne sürer.

Hafız el Esad Türkiye'ye karşı düşmanca tavırlar sergilerken Beşar el Esad yakın komşuluk ilişkileri geliştirmiş ve bu da sonuç olarak Ermenilerin, Ermeni Soykırımı konusunda ifade özgürlüğünü kısıtlamıştı. Ermeni yazarların yazıları ve e-postaları denetlenmiş; tehditler, kitapların raflardan toplatılması, yasaklanması ve Ermeni Soykırımı konusunda araştırmalar yapan yazarların gizli polis tarafından taciz edilmesine dek varmıştı. Hafız el Esad görevdeyken 24 Nisan anma törenleri kulakları sağır edecek kadar gürültülü şarkılar söylenerek, davullar çalınarak gerçekleştirilirdi. Beşar el Esad ise matem törenlerinin yalnızca kilise duvarları arasında ve mezarlıkların ücra köşelerinde yapılmasını emretti. 2005-2011 yılları arasındaki politikalar, Suriyeli Ermenilerin bugün Türkiye'yi eleştirmek konusunda sahip oldukları cesaret, 2005-2011 yılları arasında izlenen politikalarla tam bir tezattır.

Lübnan İç Savaşı'ndan tecrübeli olan Suriyeli Ermeniler, Mart 2011'de ayaklanmalar başladığında "pozitiflik tarafsızlık" duruşu benimsediler. Bu strateji sayesinde, diğer bölgeler Suriye güçlerince yerle bir edilirken Halep'teki Ermeni bölgeleri büyük oranda korundu. Lübnan'daki Ermenilerin hayatını kurtaran bu strateji diğer yandan 1989'da Taif

Barış Antlaşması yapılırken Ermenilerin yalnız kalmasına neden oldu.

KESEB: SURİYE'DE RAŞOMON ETKİSİ

MUHALIFLERİN HİKÂYESİ

Keseb'i ele geçirdikten sonra, kuşatmayı yapan milis kuvvetleri Youtube'da çeşitli videolar paylaşarak halkla iyi ilişkiler kurduklarını; Ermeni kiliseleriyle ve geride kalan yaşlı halkla hoşgörüyü dayalı bir diyalogları olduğunu göstermeye çalıştılar. Muhalif aktivistleri destekleyen birinin yakın zamanda Facebook'ta paylaştığı bir fotoğrafta Kesebli yaşlı bir kadını kucağında taşıyan muhalif savaşçının görüntüsü, 'bu adam bir terörist olabilir mi?' ibaresiyle birlikte yer alır. Yine başka bir videoda, Keseb'teki kiliselerden birisi gösterilmiş ve videoyu sunan kişi, kusursuz İngilizcesiyle, kiliselere hiçbir şekilde zarar verilmediğini anlatır. Programın bir başka yerinde, Aramice bir İncil'den bahsedilirken esas resimde sunucunun anlatmak istediği şey, savaşçılar tarafından İncil'e hiçbir şekilde zarar verilmemiş olmasıdır. Videoda rejim güçleri ile isyancılar arasında devam eden mücadele sonucunda kilisenin alçıdan duvarlarında oluşan 'tamiri mümkün' hasarlar sergilenirken bir noktada tur rehberi bu videonun özellikle 'Kim için' hazırlandığını söyleyerek Amerikalı şov yıldızı Kim Kardashian'a mesaj gönderir.

Keseb'deki drama dünyanın dikkatini çekmek için Ermeni Soykırımı anma törenlerinin yapıldığı 24 Nisan'a haftalar kala Ermeni Diasporası #Keseb'i kurtarın başlığıyla Twitter ve Facebook aracılığıyla bir seferberlik başlattı. Yaklaşık 1,5 milyon Ermeni'nin 1.Dünya Savaşı sırasında katlinin Türk devleti nezdinde bir asırdır inkâr edilmesinin ardından, soykırım kurbanlarının evlatlarından oluşan Ermeni Diasporası için soykırımın tanınması halen birincil önemde. Her ne kadar bazı şeylerin doğruluk payı olsa da, internet çılgınlığının ortasında, aktivistlerin altyazıyla yayınladığı videoda yanlışlıkla Ermenilerin büyük bir

kısının muhaliflerin işgalinde öldürüldüğü iddia ediliyor; Kim Kardashian ve Cher gibi Ermeni asıllı ünlüler de Keseb'te ikinci bir soykırımın yaşandığını söylüyorlar. Kardashian'ın Keseb'le ilgili görüşü aşağıdaki suçlamaları retweetlediğinde basın tarafından da adamakıllı pekiştirildi: "Tarihin tekerrür etmesine izin vermeyelim!!!! Bunu trend topic yapalım!!! #Keseb'i Kurtarın#ErmeniSoykırımı"

O aşamada Keseb'de kaç Ermeni'nin öldüğü henüz belgelenmemiştir. Ama Kardashian konuya dahil olarak kendisini Esad destekçisi olarak itham eden muhalif aktivistlerin radarına girmiş oldu. Hâlbuki Kardashian, Esad rejimini desteklemiyordu. Daily Beast'teki imalı haber başlığında "Kim Kardashian Suriye'deki savaşa katıldı" denmiş, 'Lütfen Suriye'de Keseb kasabasında neler olduğuna dikkat edin. Diğer taraftan, Masum Hristiyan Ermeniler Türkler tarafından öldürülüyor. #Keseb'i kurtarın' diyen Cher ise daha da onur kırıcı bir görüşü retweetledi. Bu kişiler yanlış bilgilendirmeden vazgeçemedikleri sürece muhalif aktivistler de Keseb'te olanlara soykırım denip Halep, Humus ve Suriye'nin diğer bölgelerinde savaş sebebiyle ölenlerden bahsedilmemesi karşısında bu çifte standarttan kaynaklanan öfkelerini gizleyemiyorlar.

Keseb ele geçirildikten sonraki günlerde boğazına dayalı bir haçla yatağında yatan yaralı bir kadının görüntüsü Suriyeli Hıristiyanlar arasında Facebook üzerinden aylar önce paylaşılmıştı ve bu görüntü #Keseb'i kurtarın kampanyası süresince daha fazla kişiye ulaştı. Snopes, bu kadının Keseb'li değil de bir vahşet filminin oyuncusu olduğunu kanıtlamak için Remy Couture'ün çektiği Kanada filmindeki orijinal görüntüyü bir klipe beraber yayınladı. Elbette bu internetteki yalan yanlış haberlerin ilki değil ama Suriye savaşında Ermenilerin güven vermeyen durumları nedeniyle muhalif aktivistler Keseb hakkında hemen 'Ermenilerin yalanları'nı ortaya sermek ve kendi taglerini oluşturmak için #Keseb'i kurtarın kampanyasına karşılık olarak # Halep'i kurtarın kampanyası başlattılar. Bu noktada Keseb'e yönelen dikkati dağıtmak için, Suriye'nin kuzey şehirlerine atılan msket bombalarına maruz kalan sivil halkı da gösteren birkaç duygusal video yayımlandı.

SURİYE REJİMİ'NİN HİKÂYESİ

Birçok Ermeni sınıra bir taş atımı uzaklıktaki köye mücahitlerin gelmesini 1915'te başlatılan kıyımı tamamlamaya yönelik bir hamle olarak değerlendirdi. Milislerin Türk sınır polisinin bulunmadığı yerlerden sınırı geçtiğini gösteren videolar yayınlandıktan sonra Ermenilerin korkuları daha da arttı. Suriye devlet medyası rejimi Ermenilerin koruyucusu olarak göstererek bu korkuyu kendi yararına kullandı. Rejimi destekleyen yazarlar 'Keseb'e yönelik saldırıyı Suriye'ye yönelik saldırılara karşı duran Ermenilere duyulan öfkenin bir yansıması olarak değerlendirdiler ve Türklerin Ermenilere tarihi husumetini gündeme getirerek 1915 katliamlarını hatırlattılar. Böylece Keseb'teki nüfusun boşaltılması ile 1915 soykırımı arasında aleni bağlantılar kuruldu. Bu türden beyanatlarla rejimi desteklemelerini sağlamak için Ermenilerin korkuları istismar edildi. Hatta Hizbullah savaşçılarına yazdığı marşlarla bilinen Lübnanlı sanatçı Ali Bereket rejimin yürüttüğü kampanyayı desteklemek için 'Seal your victory in Kessab' adlı bir klip hazırladı. Her ne kadar bu şarkı daha önce Yabrud'taki kampanyayı desteklemek için yazılan melodinin farklı bir versiyonu olsa da rejim güçleri Lazkiye bölgesinden muhalif güçleri püskürtmeye çalışırken, Keseb'e yönelik öfke ve korkuyu da kontrol altına almaya çalıştılar.

TÜRKİYE'NİN HİKÂYESİ

Suriye'deki Raşomon etkisi yalnızca Ermenilerin üzerine atılacak bir suç değil. Türk basını da Türkiye devletini Keseb'li Ermenilere güvenli bir sığınak sağlayan bir kurtarıcı güç gibi lanse etti. Hürriyet gazetesi ikisi de seksenli yaşlarda olan iki kız kardeş Sirpuhi ve Satenik Titizyan'ın artık 'cennete' ulaştıklarını belirtti. Muhalif savaşçıların refakatinde Türkiye'ye gelen bu ihtiyar kardeşler 'Şimdi Türk kasabasındaki çiftçilerle resmi yetkililerin misafirliğine mazhar olmuştu". Diğer taraftan Ermenilerin İstanbul merkezli gazetesi Agos'la yapılan röportajda bundan çok farklı bir durum göze çarpıyordu. Ermeni Soykırımı sırasında tehciye karşı kahramanca direnişiyle bilinen Musa Dağı yakınlarındaki

son Ermeni köyü olan Vakıflı'ya gelindikten sonra gazeteci Lora Baytar'ın belirttiğine göre 'korkmamalarını söyleyen on sakallı adam evlerine girip mallarını yağmalamıştı ve bu adamlar Arapça değil Türkçe konuşuyorlardı. İki kadının ifadesine göre her ne kadar adamlara Suriye'nin liman şehri Lazkiye'ye gitmek istediklerini söyleseler de zorla Türkiye sınırına sürülmüşlerdi.' Türkiye'yi cennet olarak tanımlamaktansa 'orada (Keseb'te) kimse kalmadığı için bir yerlere gitmek zorunda olduklarını' söyleyen insanlar vardı. Bu kadınlar Türkiye'ye yerleşmeyi bir lokma ekmeğe benzetmekteydi: "Eğer dünya üzerinde bir lokma ekmek kaldıysa onu yemeye mecbur kalırsınız."

Her iki açıklamada da kadınların evlerinin anahtarını Türkçe konuşan 'sakallı adamlara' bıraktıkları belirtilirken Agos gazetesi, Keseb'teki evlerde gerçekleşen yağmanın detaylarından da bahsetti. #Keseb'i kurtarın kampanyası Keseb'in nüfusunun boşaltılması ve bu olayda Türkiye'nin oynadığı role dikkat çekmek için oluşturulan bir sosyal medya kampanyası olmakla birlikte internet aracılığıyla hızla yayılan hafifliklerin de ağına düştü ister istemez. Kim Kardashian'ın Keseb konusunda halkı yanlış bilgilendirmesi entelektüel olmayan bir ortamda bilgi temininde uzmanlardan çok ünlülere itimat edildiğini gösterdi. Bütün bunlardan sonra merkez medya; çok sıkı habercilik gerektiren Keseb'le ilgili ilginç hikâyeler arayan ünlüler, lobiciler ve muhalif aktivistlerin Twitter, Facebook vb. sayfalarına kota koydu.

Her ne kadar internetin kendi ahmak tüketicilerini üretme kabiliyeti olsa da Ermeni cemaatinin böyle korkulara maruz bırakılmasında belirli bir amaç olduğu görülüyor. Mezhep çatışmalarından kaynaklanan cinayet görüntülerinin hem devlet hem de sosyal medya tarafından hızla yayılması azınlık cemaatlerini sindirmiş ve bu insanları yalnızca Esad rejimini değil daha kapsamlı siyasal çıkarları da savunmaya zorlamıştır. Muhalif aktivistler gibi Türkiye de bu oyuna dahil olmuştur. Keseb'in kaybedilmesinin Ermeni cemaati için ne anlama geldiği ve kasabanın ele geçirilmesinin ne sebeple böyle bir internet histerisine neden olduğuyla ilgili şimdiye dek çok fazla izahat getirilmedi. Devlet, Lazkiye'deki muhalif güçlerle mücadele ederken, Keseb'teki zulümden yarar sağlamanın yollarını aradı. Her

fraksiyon kendi gerçekliğini oluşturmak için umutsuz bir siyasi çıkmazın içinde destek bulmaya çalışırken Keseb, Suriye çatışmasının temsil ettiği Raşomon etkisinin bir dışavurumu oldu.

KESEB KUZULARI: ÖLÜLER İÇİN BİR YAS TÖRENİ

Keseb benim de dahil olduğum Suriyeli Ermeni cemaatinin Bakire Meryem kutlamaları için Ağustos ayının en sıcak günlerini geçirdikleri yerlerden biriydi. Keseb'in köylerinden birindeki bir mabedin önünde insanların Bakire Meryem'e adakta bulunmak için bir araya geldikleri yerde sıra sıra duran kuzuları hatırlıyorum. Boğazlanan kırk kuzu açıktaki odun ateşinde 'harisa'adı verilen on kazan dolusu sıcak et ve buğday lapası haline getirilmiş ve cemaate kaşık kaşık dağıtılmıştı.

Gün ışığına kadar süren uzun kutlama geceleri, bir yığın nostaljiyle (Yunancada eve dönüşle acıyı birleştiren kelime) doludur. Çoktandır geride bırakılmış olan Türkiye'deki köy hayatına duyulan özlem. Bu yaz ritüelindeki en önemli olay da Halep Başpiskoposu tarafından üzümlerin kutsanmasıydı. Üzümler Başpiskopos tarafından sembolik bir hasat olarak kutsanırken Keseb'li Ermeniler törenden sonra kendi üzüm bağlarını kesmek için evlerine dönerlerdi. Bakire Meryem kutlaması için Keseb'e yaptığım son ziyarette; sabahın erken saatlerinde kuzuların boğazlandığı kilisenin kanlı basamaklarında gece geç saatlerde esen o serin meltem eşliğinde dans etmiştik. Keseb'in Eskuren köyündeki mabedin gerisindeki alanda kuyruk parçaları, yün ilmekleri ve kan göletleri emilsin diye toprağa bırakılmıştı. Üflemeli bir enstrüman olan zurna, tanıdık bir melodi çıkartıyor ve Suriye'nin her yerinden gelen Ermeniler davul eşliğinde ayakta el ele ya da serçe parmağıyla tutuşarak halay çekiyorlardı. Bu köy, on yıldan fazladır, gözle görülür bir biçimde, Körfez'in sıcığından kaçıp yazı orada geçiren Suudi turistlerle de doluyordu. Aileleri (eşleri) yanlarında olmayan -sevdikleriyle bu şekilde vakit geçirmenin uygun olmadığını düşündüklerinin bir işaretiydi bu- iki Suudi'nin bizimle dans etmek için halaya katıldığını hatırlıyorum. Adamlardan biri

zurnacıdan, farklı bir melodiyle çalınan bir Arap halayı olan Debka'yı çalmasını istemişti. Enstrüman her ne kadar tanıdık olsa da, ritim tamamen yabancıydı. Zurnacı bu isteği geri çevirdi ve Ermeni melodileri çalmaya devam ettiler.

O olayı bugün düşündüğümde insanların birbirlerini tanıma süreçlerine dahil olan güç dinamiklerini daha iyi anlıyorum: Ermeni müzisyen için dışarıdan gelenin isteklerini yerine getirmemesi o insanların orada olmamaları gerektiğini düşünmesinden kaynaklanıyordu ve Suudi adamın da o gece orada, kilisenin yanında nasıl bir olaya şahit olduğunu bilmemesi kendisi açısından önemli bir dezavantajdı. Her iki taraf için de karşısındaki tanıma konusunda bir eksiklik vardı. Ermenilere göre bu adamlar istilacıydı ve ritüel açısından bir tehdit oluşturuyordu. Suudi adamlar için de biz, Keseb'deki bir alanda öylesine dans eden bir avuç Ermeni'den ibarettik. Oysa bizim için Keseb, bir zamanlar burada hüküm sürmüş olan Ortaçağ Ermeni Krallığı'ndan kalma, paha biçilmez bir yerdi ve büyük felaketten önce her Ağustos'ta yeniden canlandırdığımız köy hayatının hatırası olarak büyük bir öneme sahipti.

İngilizceden Çeviren: KADRIYE GÜMÜŞ

Kaynak: birikimdergisi.com